

Briselē, 2025. gada 3. oktobrī
(OR. en)

13325/25

LIMITE

ENER 468

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Enerģētiskā drošība un noturība Ukrainā un Moldovā un to integrācijas ES enerģijas tirgū stratēģiskā nozīme – viedokļu apmaiņa

Gatavojoties TTE padomes (Enerģētika) sanāksmei 2025. gada 20. oktobrī, pielikumā pievienota prezidentvalsts informatīva piezīme par enerģētisko drošību un noturību Ukrainā un Moldovā un to integrācijas ES enerģijas tirgū stratēģisko nozīmi.

Enerģētiskā drošība un noturība Ukrainā un Moldovā un to integrācijas ES enerģijas tirgū stratēģiskā nozīme

Ukrainas un Moldovas enerģētiskās drošības perspektīvas

Notiekošais Krievijas agresijas karš pret Ukrainu joprojām rada postošu kaitējumu Ukrainas iedzīvotājiem, ekonomikai un sociālajām funkcijām, jo īpaši enerģētikas nozarei. Ražošanas,, pārvades un sadales infrastruktūras plašā iznīcināšana atkārtotu un mērķtiecīgu uzbrukumu rezultātā ir radījusi steidzami risināmu humanitāru un tehnisku izaicinājumu. Turklāt tas ilgtermiņā traucē rekonstrukcijas gaitā veidot ilgspējīgu un modernu energosistēmu, kas būtu piesaņota ES tirgiem un sagatavota integrācijai šajos tirgos saskaņā ar Enerģētikas kopienas mērķiem.

Ukrainai steidzami risināmie izaicinājumi pirms ziemas iestāšanās ir īpaši nopietni. Gāzes krātuves ir pakļautas riskiem, kas saistīti ar turpmākiem uzbrukumiem, finansējumu, piepildījuma līmeni un tehnisko noturību, un tāpēc ir nepieciešama palīdzība iekšzemes piegāžu stabilizācijai, vienlaikus ļaujot Ukrainai sniegt ieguldījumu plašākā Eiropas sistēmā. Tajā pašā laikā Ukrainas sinhronizētais elektroenerģijas tīkls turpina darboties pastāvīgu draudu apstākļos. Decentralizētas ražošanas stiprināšana, investīciju paātrināšana atjaunīgajos energoresursos, energoefektivitātē un uzglabāšanā, kā arī kritiskās infrastruktūras nodrošināšana ir būtiski elementi gan tūlītējai sagatavotībai ziemei, gan ilgtermiņa atveseļošanas, rekonstrukcijas un integrācijas ES tirgū procesam. Turklāt no ES importētajiem naftas produktiem un naftas krājumiem ir būtiska loma militārajās operācijās, jo Krievija ir iznīcinājusi vienīgo Ukrainas naftas pārstrādes rūpnīcu. Visbeidzot, Ukrainas kodoldrošuma un kodoldrošības situācija Zaporizjas atomelektrostacijā (ZAES) un citās kodoliekārtās joprojām ir pakļauta pastāvīgam riskam Krievijas militāro darbību un ZAES okupācijas dēļ.

Lai gan Moldova nav pakļauta tādai pašai tiešai iznīcināšanai, arī tā ir ļoti cietusi no Krievijas agresijas kara plašākajām sekām. Tās vēsturiskā atkarība no Krievijas gāzes piegādēm un elektroenerģijas importa no Piedņestras reģiona valsti padarīja ļoti neaizsargātu, kad šīs piegādes tika pārtrauktas, radot nopietnas sociālas un ekonomiskas sekas. Tomēr, neraugoties uz šīm problēmām, Moldova ir spērusi nozīmīgus soļus ceļā uz lielāku energoapgādes noturību un integrāciju ES enerģijas tirgū. Jau ir panākts jūtams progress elektrotīkla sinhronizācijā ar kontinentālās Eiropas elektroenerģijas sistēmu, gāzes piegāžu diversifikācijā, atsakoties no Krievijas piegādēm, starpsavienojumu stiprināšanā, reformu virzīšanā Enerģētikas kopienas satvarā, atjaunīgās enerģijas jaudas paplašināšanā un energoefektivitātes pasākumu pastiprināšanā. Pastāvīga ES palīdzība būs ļoti svarīga, lai saglabātu stabilitāti, turpinātu reformas un nodrošinātu turpmāku konvergenci ar ES enerģijas tirgu. Visbeidzot, Moldovas noturību var palielināt naftas rezerves, jo visi naftas produkti tiek importēti.

Integrācijas ES enerģētikas jomā stratēģiskā nozīme

Ukrainas un Moldovas dziļāka integrācija ES enerģijas tirgū ir ne tikai būtisks elements to plašākā ceļā uz Eiropu, bet arī stratēģisks ieguldījums Eiropas kolektīvajā enerģētiskajā drošībā un noturībā. Šajā sakarā galvenā uzmanība tiek pievērsta pašreizējiem centieniem Enerģētikas kopienas satvarā panākt abu valstu pilnīgu integrāciju ES enerģijas tirgū līdz 2027. gadam. Lai gan šis mērķis ir vērienīgs, tas joprojām ir sasniedzams – ar nosacījumu, ka Ukraina un Moldova pilnībā transponē elektroenerģijas integrācijas paketi un Komisija un ES dalībvalstis saglabā savu apņemšanos un atbalstu.

Ceļš uz integrāciju Eiropas Savienībā gan Ukrainai, gan Moldovai ir sarežģīts, taču tās jau ir apliecinājušas ievērojamus sasniegumus. 2025. gada jūlijā Eiropas Komisija kopā ar abām valdībām veica enerģētikas sadaļu izskatīšanu, kas ir būtisks solis, gatavojoties pievienošanās sarunām. Lai gan pievienošanās process ir Vispārējo lietu padomes kompetencē, Ukrainas un Moldovas centieni pieskaņoties ES enerģētikas tiesību aktiem ir cieši saistīti ar to plašāko darbu saistībā ar integrāciju ES enerģijas tirgū. Tas savukārt palīdz stiprināt enerģētisko drošību un noturību, kas ir jomas, kurās līdztekus pašreizējiem centieniem Enerģētikas kopienā būtiska nozīme ir Enerģētikas padomei.

Tomēr vēl arvien ir jāpārvar ievērojamas problēmas. Tāpēc joprojām īpaši svarīgs būs ilgtspējīgs politisks, finansiāls un tehnisks atbalsts – ne tikai tādēļ, lai novērstu neatliekamās kara laika problēmas, bet arī lai nodrošinātu noturīgu, modernu un ES gatavu energosistēmu rekonstrukciju un attīstību.

Eiropas Savienības Padomes prezidentvalsts Dānija aicina Enerģētikas padomi iesaistīties stratēģiskā diskusijā par to, kā vislabāk atbalstīt Ukrainas un Moldovas enerģētikas nozares gan īstermiņā, gan ilgtermiņā. Tas ietver iespēju došanu Ukrainai un Moldovai izcelt konkrētas problēmas, ar kurām tās saskaras, un apzināt konkrētus pasākumus, ar kuriem ES var sniegt efektīvu atbalstu. Noturīgu, Eiropas Savienībai pieskaņotu energosistēmu izveide Ukrainā un Moldovā būs izšķiroša, lai nodrošinātu šo valstu jēgpilnu virzību uz integrāciju. Tajā pašā laikā šie centieni stiprinās visas Eiropas energosistēmas stabilitāti un drošību.

Galvenie apspriežamie jautājumi

1. Kādus turpmākus pasākumus Ukraina un Moldova var veikt, lai savas enerģētikas nozares pieskaņotu ES noteikumiem, standartiem un praksei, un kā ES dalībvalstis var vislabāk atbalstīt šos centienus, lai novērstu neatliekamās problēmas, lai apmierinātu ilgtermiņa vajadzības enerģētiskās noturības un drošības jomā, kā arī lai nodrošinātu pāreju uz tīru enerģiju?
2. Kādā veidā Ukraina un Moldova var stratēģiski veicināt ES enerģētikas savienības attīstību un noturību, jo īpaši attiecībā uz energoapgādes drošību, diversifikāciju un tīras enerģijas integrāciju?